

در مراسم اکران مستند «داوج پارادیزو» در مشهد بیان شد

کاریکاتور نوعی انتقاد متمدنانه است

رضا میرزاده

گزارش روز

در سومین روز از برنامه های هفته هنر انقلاب اسلامی خراسان رضوی، به همت موسسه هنری شهرآرا و حوزه هنری انقلاب اسلامی استان مستند پرتژه «داوج پارادیزو»، با موضوع زندگی و آثار هنری جواد علیزاده، هنرمند پیشکسوت کاریکاتوریست، در پردیس سینمایی مهر کوهسنگی مشهد اکران شد. علیزاده، هنرمندی است که بیش از ۵ دهه از زندگی خود را در مسیر خلق آثار هنری در زمینه کاریکاتور گذرانده و علاوه بر همراهی با مطبوعات و نشریات مختلف کشور، خود نیز مدیریت نشریات مختلفی را بر عهده داشته است که از جمله مهم ترین آن ها می توان به نشریه به «طنز و کاریکاتور»، اشاره کرد. وی در کنار فعالیت های هنری، از پرورش نسلی نو در حوزه هنر نیز غافل نبوده است و در مدت فعالیت خود، شاگردان زیادی در کنار او پرورش پیدا کردند که خود آن ها امروز به استادان و هنرمندانی تأثیرگذار مبدل شده اند. در این مستند به کارگردانی مسعود انعامی تلاش شده است تا بخش هایی از زندگی هنری جواد علیزاده به تصویر کشیده شود. اما پس از اکران این مستند، نشست با حضور استاد جواد علیزاده با میزبانی مجید ادیبی، دبیر سرویس فرهنگ و هنر روزنامه شهرآرا و کاریکاتوریست مشهدی، برگزار و برخی از نکات مورد اشاره در مستند، بحث و بررسی شد.

● نشریه «طنز و کاریکاتور» ۳۱ سال منتشر شد
علیزاده در ابتدا به پرسشی درباره وضعیت فعلی

نشریه «طنز و کاریکاتور» اشاره کرد و گفت؛ این نشریه از سال ۱۳۶۹ منتشر شد و انتشار آن تا سال ۱۴۰۰ هم ادامه داشت. اما به دلیل بحران کاغذ و مسائل چاپ، انتشار آن متوقف شد. وی افزود؛ این نشریه بدون اتکا به آگهی و صرفا با هزینه تک فروشی اداره می شد. اما شرایط به گونه ای بود که دیگر انتشار آن امکان نداشت. هر چند علاقه ندارم به طور قاطع بگویم چاپ آن به صورت کامل متوقف شده است.

● کاریکاتوریست جامعه را آسیب شناسی می کند
علیزاده در بخش دیگری از سخنان خود می گوید؛ کاریکاتوریست در واقع جامعه را آسیب شناسی می کند. او نماینده مردم است. کاریکاتور، انتقاد سازنده توأم با عنصر طنز دارد تا مردم هم بتوانند مشکلات را تحمل کنند. کاریکاتور هنری چند بعدی است. کاریکاتور، نوعی انتقاد متمدنانه است که به صورت علنی و رسمی هم مطرح می شود. حتی به نظر من کاریکاتوریست ها باید مصونیت قضایی هم داشته باشند و حتی مسئولان از آن ها تشکر کنند. اما متأسفانه برخی مسئولان تند رو که انتقاد پذیر هم نیستند، شروع به توییخ و تنبیه و تخریب کاریکاتوریست می کنند و در نهایت، پای برخی از آن ها هم به دادگاه مطبوعات با می شود. علیزاده ادامه داد؛ کاریکاتوریست باید موجبات خنده جامعه را فراهم کند. این خنده از نظر فلسفی هم باعث می شود مردم زندگی را تحمل کنند. وی با تأکید بر اینکه کاریکاتوریست ها، سفیران فرهنگی جامعه هستند، افزود؛ البته امروزه، فضای مجازی هم باعث شده که برخی نشریات ستنی که به ارائه طنز و کاریکاتور می پرداختند دیگر

در قالب نشریه فعالیت نکنند. موضوعی که در تمام دنیا نیز وجود دارد و نشریات کاغذی قدیمی به آن مبتلا شده اند. علیزاده می گوید؛ البته جشنواره های کاریکاتور نیز دیگر مانند گذشته نیستند و بیشتر جنبه توریستی پیدا کرده و سطح کیفی آن ها دچار افت شده است. پیام های ارزشمند کاریکاتورها، جای خود را به پیام های سطحی و بی ارزش داده است. امیدواریم این دوران گذار به پایان برسد و شرایط بهتر شود و نشریات مانند سابق رونق خود را پیدا کنند.

● کاریکاتور جنبه سندیت تاریخی دارد
این هنرمند در ادامه سخنان خود تأکید کرد؛ کاریکاتور، هنری است که جنبه سندیت و تاریخی هم دارد. با مقایسه کاریکاتورها در طول زمان، می توان به مسائل اجتماعی هر دوره پی برد. یک کاریکاتوریست می تواند فضا را برای انتقاد ایجاد کند و البته باید از ریسک و خیر هم استقبال کند. این کار، به عنوان سند باقی می ماند که می تواند جنبه تاریخی هم داشته باشد. وی با اشاره به کاریکاتوریست هایی که در سال های متعادی در کنار او و در نشریات مختلف فعالیت مطبوعاتی داشته اند، می گوید؛ بخشی از ادامه مسیر در زمینه کاریکاتور، به عشق و علاقه کاریکاتوریست باز می گردد. برای من با حدود شصت سال سابقه فعالیت که با سوزهای روز کار می کردم، سوزها ملکه ذهنم می شد و در اتفاقات مختلف، با رسم کاریکاتور، اظهار نظر می کردم. نظراتی که بیشتر حرف دل مردم بود. هنوز هم برای یکی از مطبوعات، کاریکاتور می کشم. احساس می کنم این کار از جنبه روحی برای من لازم

است. در واقع، کاریکاتور یک هنر کم درآمد و پردرد سر است. باید کاریکاتوریست، این موضوع را بپذیرد و با تلاش شخصی مسیر خود را ادامه دهد.

● کاریکاتور با استفاده از هوش مصنوعی، روح ندارد
علیزاده در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اینکه تجربیاتی در زمینه استفاده از هوش مصنوعی در کار داشته است گفت؛ کارهایی که هوش مصنوعی عرضه می کند، بسیار ماشینی و خشک و بی روح است حتی شباهت ها هم در آن پیدا نمی شود. هوش مصنوعی فقط یک تکنیک است و خالق اثر است که کار اصلی را انجام می دهد. کاری که از عهده هوش مصنوعی ساخته نیست. هوش مصنوعی نمی تواند خلاق باشد و به اطلاعات نیاز دارد. اما به نظر من نمی تواند جای کاریکاتور و کاریکاتوریست را بگیرد. وی افزود؛ البته در جنبه هایی می تواند کارهای زیبایی هم ارائه کند. اما در این کارها حس وجود ندارد. این

عکس: محمد حسن خاوری/شهرآرا

موضوع رامی توان در مقایسه میان فرش ماشینی و فرش دستیاف هم دید. از همین رو نمی تواند خطر چندانی برای کاریکاتور به حساب بیاید. هر چند در این میان، مخاطب کاریکاتور هم باید اهل مطالعه باشد تا پیام آن را به درستی درک کند.

● باید به آینده خوشبین باشیم
علیزاده در ادامه در پاسخ به اینکه در آینده نیز می توانیم نسلی از کاریکاتور مؤلف داشته باشیم گفت؛ نمی توان به صورت دقیق درباره آینده صحبت کرد. ما ادامه دهنده راه استادان پیش از خود بوده ایم. اما درباره اینکه آیا در آینده کاریکاتوریست مؤلف جریان ساز خواهیم داشت یا نه، نمی توان اظهار نظر دقیقی داشت. باید خوشبین باشیم و شرایط را بپذیریم و خود را با شرایط هماهنگ کنیم. همه تکنولوژی و فضای مجازی بد نیست. قطعا چیزهای خوبی هم در آن وجود دارد و باید درصد خوبی و بدی آن را در کنار هم بسنجیم.

می گوید؛ من با توجه به اینکه همه زندگی ام را سر کاریکاتور گذاشتم و دلی کار کردم و آدم فرصت طلبی هم نبودم و به عنوان یک کاریکاتوریست وجدان و انسانیت خیلی برایم مهم بوده است. شاید فرصت های زیادی را از دست داده باشم و سختی زیاد کشیده ام، ولی به نظر خودم طنز ناب و اصیل و انسانی را از خودم به جا می گذارم که مطمئنت تأثیر خودش را روی مخاطب دارد. شاید اگر دوباره فرصتی برای پیمودن این مسیر پیش بیاید، باز هم همین شرایط را انتخاب کنم.

● تا زمانی که زنده ام و قلم در دستم است
این هنرمند کاریکاتوریست درباره برنامه های آتی اش در کاریکاتور می گوید؛ تا زمانی که زنده باشم و ذهنم هنوز کار می کند و قلمم هست. همین سبک متنوع را کار می کنم. طنز سیاه و طنز شاد را توأمان کار می کنم. چون باور دارم که انسان تنوع طلب است. هم می خندد و هم می گرید و با هر دو تسکین پیدا می کند. جواد علیزاده شکست را با راه تجربه کرده و بعد از خروج از آن دوران قوی تر شده است. شنیدن این تجربیات با بیان شیرینش، شنیدنی است. من در زمان جنگ ماهیت رژیم صدام را در کاریکاتورهایم افشا کردم و بیکار شدم. هنوز هم معتقدم اگر کاریکاتورهای من که آن زمان در روزنامه بودم جدی تر گرفته می شد ما از نظر دیپلماسی و سیاست های خارجی می توانستیم نتیجه های بهتری به دست بیاوریم. با اینکه آن زمان من خانه نشین شدم و بسیار سخت به من می گذشت باز هم برای آن روزها پشیمان نیستم. من همان زمان هم تسلیم نشدم و همه سختی ها را به جان خریدم. گاهی برخی از کاریکاتورها به مجوز ارشاد نیاز داشت و کسی برای من کپی نمی کرد، من ناچار می شدم خودم کپی کارهایم را بکنم. گاهی برای دور ماندن از انتقاد ها به کاریکاتورهای مسائل روز، کارهای فوتبالی انجام می دادم. می نشستم در خانه و یک نمونه را با خود کار سریع می کشیدم و نسخه دیگر که اصلی تر بود بیشتر وقت می گذاشتم. من آن قدر صبری کردم که همه آن دوران های بد گذشت و به روزهایی رسیدم که می توانم به کارهایم که عاشقان مستم افتخار کنم. شاید در دنیا هیچ کسی اندازه من متنوع کار نکرده باشد. شاید شرایطم از نظر اقتصادی خیلی ایدئال نبود، اما مهم این است که آدم با دلش کار کند. زمانی که می خواستم به عنوان کاریکاتوریست فعالیت کنم، پیشنهادی برای مترجمی زبان به من ارائه شد. این شغل می توانست درآمدی چندین برابر کاریکاتوریستی در یک دفتر روزنامه برایم به همراه داشته باشد. اما من انتخابم این کار بود با حقوق نصف آن که همین نشاتگر عشق من به کاریکاتور بود. من از انتخابم پشیمان نیستم.

هم به نمایندگی اجرا خواهند داشت.

● علت تأخیر در برگزاری جشنواره چه بود؟
جواد رفائی، مسئول دبیرخانه جشنواره های رضوی، علت تأخیر برگزاری جشنواره را که قرار بود در سال ۱۴۰۳ برگزار شود مربوط به شهادت شهید رئیسی و اتفاقاتی که رخ داد دانست و بیان کرد؛ پس از هماهنگی هایی که انجام شد، جشنواره به این تاریخ موکول شد. در این روزها دانش آموزان نیز امکان حضور در جشنواره را دارند. وی با اشاره به بیانات رهبر معظم انقلاب افزود؛ ایشان بسیار بر هنر سرود تأکید کرده اند و می فرمایند؛ «ترانه و سرود یک بخش لازم در زمینه هنری شعر است و بسیار تأثیر می گذارد. ترانه و سرود واقعا تأثیر گذارند». ترانه و سرود به ویژه سرود برای دانش آموزان یک جریان فرهنگی جدید را ایجاد می کند؛ همبستگی، همکاری، همراهی با یکدیگر و طبیعت از سوی یک مربی موارد تأثیر گذاری است. رهبر معظم انقلاب در بیانی دیگر می فرمایند؛ «سرود مثل هوای تازه است. مثل هوای بهاری نفوذ می کند.» سرود وقتی خوب تنظیم شود، اثر بخش است. در ایام انقلاب مهم ترین و تأثیر گذار ترین آثار، شعر ها، ترانه ها و سرود هایی بود که بین مردم رواج پیدا می کرد و این خود باعث ایجاد یک جریان بود.

عکس: محسن خاوری/شهرآرا

گپ وگفتی با جواد علیزاده، کاریکاتوریست و کارتونیسـت در میان آثار مفهومی و زیباییـش در نگارخانه اشراق

من با کاریکاتورهایم نفسی می کشم

اثر همزاد پنداری خواهد کرد. کار اشک من خیلی کار غم انگیزی است که اوج غم می تواند باشد و شاید کسی که دچار غم بزرگی شده است با دیدن آن کار حالش متحول شود. کار تلخ هم جنبه روان شناسانه دارد و هم تسکین روحی. می تواند به عنوان یک تجربه بشری برای نسل های امروز و فردا هم تکرار شود و آن ها را هم به آرامش برساند.

● نابره رنج طنز مصور نمی شود
وقتی از جواد علیزاده می خواهم نامی برای نمایشگاهش بگذارم. می گوید؛ شاید «طنز چند بعدی» یا این جمله ای که خودم در وصف کارهایم گفته ام که «نابره رنج طنز مصور نمی شود»، می توانست نام این نمایشگاه باشد که من خیلی تأکید داشتم به خاطر برخی نگاه ها. حتما همه مدل از کارهایم در این نمایشگاه وجود داشته باشد. این هنرمند درباره پیامی که می خواسته با این نمایشگاه به مخاطبانش منتقل کند معتقد است؛ شاید من نتوانم خودم را جای مخاطب بگذارم ولی بر این باورم که مخاطب با دیدن کارهایم دیدش به کاریکاتور تغییر خواهد کرد.

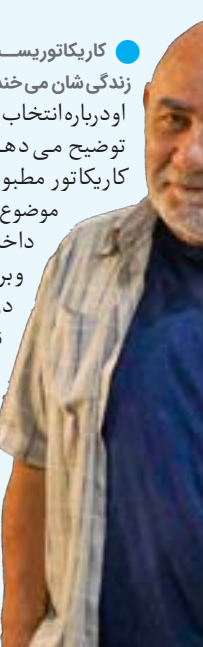
● طنز نابی از خودم به جا گذاشتم
وی درباره اینکه آیا در بیان مفهوم کاریکاتورهاپیش در دهه های خدمتش در این هنر موفق بوده است،

باشد که تسکینی برای روح من و مخاطبانم نیز محسوب می شود.

درباره پروسه به تصویر کشیده شدن هر کاریکاتور این گونه صحبت می کند؛ کار فکری فرمول مشخصی ندارد. مسلما بر حسب رویدادی اتفاق می افتد. برخی سوزها را بر اساس وقایع مهم روزمره کار می کنم چون وظیفه هر کاریکاتوریست این است که اتفاقات مهم سیاسی روزانه اش را به زبان طنز به تصویر بکشد. طنزی هم که در کارهای ما استفاده می شود این است که بتواند در مخاطبش لایحندی ایجاد کند که هدف اصلی کاریکاتوریست هم همین است که بتواند مخاطبش را مجاب کند که به مشکلات زندگی اش بپردازد. هدف اصلی کاریکاتور بیشتر جنبه روان شناسانه آن است که به مخاطبش می گوید زندگی بی رنج و غم وجود ندارد. یک زمانی هم کاریکاتورهایم از حال درونی ام نشئت می گیرند. شاید رخدادی مهم در زندگی شخصی ام داشته باشم. شاید غم درونی داشته باشم با یک مسئله بفرنج درونی داشته باشم یا یک مسئله فلسفی ذهنم را درگیر کرده باشد که آن را به تصویر می کشم و به تسکین می رسم. او حرف هایش را این گونه ادامه می دهد؛ می شود گفت حسم در برخی آثار یک تجربه بشری است که من به عنوان یک انسان در این دنیا تجربه می کنم. هر کاری که از خودم بر جا می گذارم می دانم که مخاطبان هم با آن

است. چون باورم این است که طنز چه بخنداند و چه بگریاند. قرار است که آدم را تسکین دهد و این تسکین از هر چیزی مهم تر است. من در کارهایم هم طنز سیاه دارم و هم طنز خیلی کمدی شاد و این تنوع موضوعی همیشه از مهم ترین ارکان هنرهایم است.

● کاریکاتوریست، مردم را به مشکلات زندگی شان می خنداند
اودرباره انتخاب موضوع های آثار هنری اش توضیح می دهد؛ چون سالیان سال در کاریکاتور مطبوعاتی نیز فعالیت داشتم، موضوع آثار من با بحث رویداد های داخلی و خارجی است یا علایق و برداشت های شخصی. حتی درباره زندگی خودم است. از نظر روان شناسی می گویند شما اگر مشکلات خودتان را بنویسید، روان درمانی می شوید. من هم با این کارها، خودم را تسکین می دهم. گاهی با کاریکاتور تلخی که می کشم ممکن است یک موضوع تلخ خانوادگی

● به بهانه ساخت فیلم «داوج پارادیزو»
در شلوغی روز اول این نمایشگاه که خبرنگاران و مسئولان هنری شهر و بازدیدکنندگان حتی پیش از افتتاح نمایشگاه آمده اند تا کاریکاتورهای حال خوب کن این هنرمند محبوب کشوری را ببینند وقتی از جواد علیزاده علت برگزاری نمایشگاهی از آثارش را می پرسم، توضیح می دهد؛ این نمایشگاه در وهله اول علتش ساخت فیلمی از من در مشهد است که نامش «داوج پارادیزو» است و این نامی است که از برعکس کردن نام خودم جواد آمده است. دوستان از من با این انگیزه دعوت کردند که نمایشگاهی هم برگزار کنم و من چهل اثر ارائه دادم که ۲۵ اثر در این نگارخانه به نمایش گذاشته شده است.

وقتی درباره ویژگی های آثارش می پرسم، این هنرمند کاریکاتوریست حرف هایش را این گونه ادامه می دهد؛ من همیشه به تنوع گریزه ها خیلی توجه داشتم و سعی بر این داشتم که کارهایم چند بعدی باشد. کارهایم گاهی سیاسی، گاه خنده دار، گاه گریه دار، گاه اجتماعی، گاه فلسفی و عمیق و گاه خانوادگی

ریحانه موسوی] نشست خبری مراسم اختتامیه جشنواره سرود دانش آموزی در قالب بیست و یکمین جشنواره امام رضاع)، با حضور مسئولان برگزارکننده این رویداد، ظهر دیروز در بنیاد فرهنگی هنری امام رضاع) برگزار شد. در این نشست بر لزوم برگزاری این رویداد ها تأکید و جزئیاتی از برگزاری جشنواره و حضور دانش آموزان ارائه شد.

● حضور ۱۰۰۰ دانش آموز در جشنواره سرود
در این نشست علی سعیدی، معاون فرهنگی آموزش و پرورش خراسان رضوی، با اشاره به اینکه جشنواره سرود رضوی یک فرصت بی نظیر تربیتی است، گفت؛ ما شش ساحت تربیتی در نظام تعلیم و تربیت داریم؛ اولین ساحت که زیر بنای سایر ساحت هاست، ساحت دینی، اعتقادی و اخلاقی بوده، که بالاترین وزن را دارد. البته ساحت سیاسی، اجتماعی، زیستی، بدنی، علمی، اقتصادی و در نهایت ساحت هنری و زیبایی شناسی را نیز داریم. این جشنواره حداقل سه ساحت مهم تربیتی مبتنی بر استناد بالادستی را تأمین می کند. وی برگزاری این جشنواره را یک فرصت ارزشمند تربیتی دانست و گفت؛ این جشنواره ارتباط مستقیمی با بسط و ترویج هنر در ساحت فرهنگ رضوی دارد. در ابتدای گام، محور مهم در تأمین ساحت عبادی و اعتقادی است.

● حضور بهترین داوران کشور در جشنواره
مجتبی ذبیحی، دبیر جشنواره نیز در ادامه این نشست گفت؛ در این رویداد بهترین داوران سطح کشور حضور دارند، که بخشی از آن ها مشهدی هستند. شهلا

گزارش خبری

عکس: علیرضا مستقیم/شهرآرا

در نشست خبری مراسم اختتامیه جشنواره سرود دانش آموزی در مشهد مطرح شد

جشنواره سرود رضوی یک فرصت بی نظیر تربیتی است

گزارش خبری